

Õiguskantsler

Direktor Hannes Liivak
Tallinna Vangla
talv.info@just.ee

Teie nr

Meie 18.10.2016 nr 7-4/160630/1604194

Lühiajaline väljasõit

Austatud härra direktor

Seoses kinnipeetava avalduse lahendamise ja selgitamise järgmisel. Kinnipeetavate lühiajalise väljasõidu otsustamisel, samuti selle kuupäevade ja kestuse määramisel on vanglal lai kaalutlusruum, ent on oluline, et iga juhtumit kaalutaks üksikasjalikult ja vangla otsus oleks põhjendatud. Peresidemete hoidmine on üks kaalukaist lühiajalise väljasõidu lubamise põhjendustest. Kodu ja pere säilimine loob ühtlasi paremad eeldused vabanedes õiguskantslerisse ellu naasmiseks. Lühiajalise väljasõidu taotluse lahendamisel tuleb kinnipeetavaid väljasõidu tingimustest aegsasti teavitada. Kui vangla muudab taotletud väljasõidu kuupäevi, tuleb kinnipeetavalt selle kohta küsida kirjalikku seisukohta.

Väljasõitude sagedus ja periood

Lühiajaline väljasõit ei ole kinnipeetava subjektiivne õigus, vaid tegemist on vanglateenistuse kaalutlusotsusega ([VangS](#) § 32). Iga konkreetne juhtum on individuaalne ja selle lahendamist mõjutavad erinevad faktorid: kinnipeetava käitumine, väljasõidu eesmärk, planeeritavad tegevused ja nende mõju, väljasõidu sihtpunkti kaugus avavanglast, väljasõidul viibimise sagedus jmt. Seega võidakse näiliselt sarnases olukorras olevaid kinnipeetavaid lubada väljasõidule erinevalt, võimaldades näiteks ühel juhul kinnipeetaval viibida väljasõidul 3 päeva ja teisel 4 päeva. Iga taotlus peab seejuures olema hoolikalt kaalutud ja otsus põhjendatud.

Kogutud materjalidest selgub, et avaldajale võimaldati perioodil 27.05.2015 - 22.06.2016 lühiajalisi väljasõite neljal korral. Kuna lühiajalisi väljasõite võimaldatakse Maardu avavangla kinnipeetavatele keskmiselt kord kvartalis 3-4 päevaks või üle kuu kuni kaheks päevaks, siis ei ole avaldajale võimaldatud lühiajalisi väljasõite harvem kui teistele kinnipeetavatele.

Avaldaja taotles 01.03.2016 väljasõitu neljaks päevaks perioodiks 01.04-04.04.2016. Vangla otsustas 30.03.2016 käskkirjaga lubada avaldajat väljasõidule 23.04-25.04.2016. Seega muutis vangla avaldaja poolt soovitud kuupäevi vahetult enne planeeritud väljasõitu ning andis nelja päeva asemel väljasõidu loa kolmeks päevaks. Vangla edastatud materjalidest ei nähtu, et avaldaja oleks 30.03.2016 käskkirjale vastuväiteid esitanud ning kasutas käskkirjas lubatud ajal võimalust minna lühiajalisele väljasõidule.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Vangla selgitas, et taotluses märgitud väljasõidu aeg on vanglale soovitusliku iseloomuga ja selle muutmine räägitakse kinnipeetavaga läbi. Vangla andmetel rääkis 21.03.2016 avaldajaga väljasõidu aja muutmisest avaldaja inspektor-kontaktisik. Samas muudatustest avaldaja teavitamise ja sellega nõustumise kirjalikku kinnitust vanglal pole.

Vangla möönab, et ei tegutsenud antud olukorras õigesti. Kontaktisik pidanuks võtma kinnipeetavalt taotluse muudatuste kohta. Vangla kinnitab, et tegemist oli kontaktisiku ühekordse inimliku eksimusega.

Lühiajalise väljasõidu eesmärke arvestades on vajalik, et kinnipeetav ja tema lähedased teavad teataval määral ette väljasõidu toimumise kuupäevi ja väljasõidu kestust. Nii saavad kinnipeetav ja tema lähedased planeerida koosolemist ja ühiseid tegevusi. Kolmepäevase ja pikema väljasõidu puhul jääb osa väljasõidu perioodist tööpäevadesse. Sel juhul tuleb arvestada, et kinnipeetava lähedastel võib olla vajalik võtta kinnipeetavaga koosviibimiseks töölt puhkust, lastel muuta ette nähtud tegevusi (huviringid, treeningud) jmt. Kui kinnipeetava lähedased viibivad välismaal, on väljasõidu kuupäevad vajalikud Eestisse õigeaks ajaks saabumise planeerimiseks jne. Neis olukordades on mõisteta kokkusaajate pahameel, kui vangla ei teavita väljasõidu tingimustest aegsasti ja muudab väljasõidu kuupäevi vahetult enne planeeritud väljasõitu.

Vangla möönis avaldaja taotluse lahendamisel eksimust, samuti esitas oma kujutluse sellest, kuidas tulnuks asi korrektselt lahendada. Seetõttu ei pea õiguskantsler vajalikuks pöörduda eraldi vangla poole soovitusena praktikat muuta.

Väljasõidu kestus

Vanglal on ka väljasõidu kestuse määramisel lai kaalutlusruum. Avaldaja taotluse lahendamisel oli vanglal õigus otsustada, kui mitmeks päevaks avaldajat väljasõidule lubada. Vangla leidis, et lisaks planeeritud tegevustele oli avaldajal võimalik kolme päeva jooksul viibida kodus ja kohtuda perekonna ja lähedastega. Seetõttu ei peetud neljandat väljasõidu päeva põhjendatuks.

Nõustuda ei saa vangla seisukohaga, et väljasõidu põhjuseks ei või olla lihtsalt soov kodus olla ja lühiajalise väljasõidu sisustamisel tuleb lähtuda järgalt [VSKe](#) § 79 lõikest 3. S.t vaid väljasõidu ajal vanglast vabanemise puhuks töö-, õppimis-, eluaseme- ja muude asjade korraldamise vajadusest.

[VangS](#) § 23 järgi tuleb vanglal soodustada kinnipeetava kontakte perekonna, sugulaste ja teiste lähedaste inimestega, et vältida kinnipeetava sotsiaalsete sidemete katkemist. Avavanglas viibivate kinnipeetavate jaoks, kelle vabanemise tähtaeg on üldjuhul alla 1,5 aasta ([VangS](#) § 20 lg 1), on perekonna ja lähedastega kontaktide loomine ja hoidmine äärmiselt oluline, kuivõrd sellest sõltub suuresti kinnipeetavate vahetult pärast vanglast vabanemist ning ka edaspidine õigskuulekas toimetulek vabaduses.

[VangS](#) § 25 lg 3 järgi ei võimaldata pikaajalisi kokkusaamisi sh avavanglas viibivale kinnipeetavale. Vangistusseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu ([1244 SE, Riigikogu IX koosseis](#)) koostajad põhjendasid avavanglas viibivate kinnipeetavate [VangS](#) § 25 lõikesse 3 lisamist järgmiselt:

„Avavanglas viibival kinnipeetaval on erinevalt kinnise vangla kinnipeetavast suhteliselt suur liikumisvabadus ja väga oluline on vältida tema sotsiaalsete kontaktide katkemist.

Seetõttu tuleb avavangla kinnipeetava kohtlemisel panna rohkem rõhku tema suhtlemisele oma perekonna ja teiste isikutega väljaspool vanglat, mitte vangla piires. Pikaajalise kokkusaamise õiguse ärajätmine kompenseeritakse oluliste soodustustega lühiajalise väljasõidu osas ([VangS](#) § 32 muudatus). Avavangla kinnipeetavale võimaldatakse nädala võrra rohkem lühiajalist väljasõitu kui kinnise vangla kinnipeetavale. Osaliselt on see kompensatsiooniks pikaajalise kokkusaamise õiguse äravõtmise eest, teisalt on nii kinnipeetava kui tema perekonna huvides kohtuda väljaspool vanglat.“

Seega sooviti avavangla kinnipeetavale vanglas toimuva pikaajalise kokkusaamise keelamisega võimaldada sisult samasugune kokkusaamine, kuid väljaspool vanglat. Lühiajalise väljasõidu üheks võimalikuks oluliseks eesmärgiks tuleb niisiis pidada ka kinnipeetava kohtumist ja suhtlemist oma perekonna ja lähedastega. Lisaks sellele on kinnipeetaval [VSKE](#) § 79 lg 3 järgi võimalik lühiajalisel väljasõidul korraldada vanglast vabanemise puhuks töö-, õppimis-, eluaseme- ja muid asju.

Vangla lähenemine, mille kohaselt ei saa lühiajalise väljasõidu ainsaks põhjuseks olla soov veeta aega kodus oma perekonna ja lähedastega, on vastuolus [VangS](#) §-s 23 ja seega ka [VangS](#) §-s 6 sätestatud eesmärkidega soodustada kinnipeetavate vanglavälisest suhtlemist ja suunata kinnipeetav õiguskuulekale teele. Kinnipeetav võib küll vangistuse ajal käia koolis, tööl, osaleda sotsiaalprogrammides, kuid kui tal vabanedes ei ole tugivõrgustikku, kui ta ei tunne end oma lähedastega seotuna ja nende eest vastutavana, ei pruugi vangistuses viibides omandatud haridusest ja oskustest piisata õiguskuulekale teele naasmiseks. Seetõttu on äärmiselt oluline, et vangla soodustaks oma otsustega kinnipeetavate suhtlemist nende lähedastega.

Palun Tallinna Vanglal edaspidi avavangla kinnipeetavate lühiajaliste väljasõitude taotluste lahendamisel pidada lühiajalise väljasõidu põhjendatud eesmärgiks ka kinnipeetavate vanglavälise suhtluse soodustamist oma perekonna ja lähedastega. Teatud olukordades võib see tähendada ka lihtsalt lähedastega kodusolemist.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Justiitsministeerium, Tartu Vangla, Viru Vangla

Ksenia Žurakovskaja-Aru 693 8404
Ksenia.Zurakovskaja-Aru@oiguskantsler.ee